

Порівняльний аналіз нормативно-правового забезпечення підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України і Республіки Польща

Н. В. Євтушенко

Чернігівський інститут післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, м. Чернігів, Україна
Corresponding author. E-mail: env_2006@ukr.net

Paper received 11.02.20; Accepted for publication 26.02.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-PP2020-222VIII90-10>

Анотація. У статті представлено результати порівняльного аналізу нормативно-правового забезпечення України та Республіки Польща, що регулює питання підвищення кваліфікації вчителів, у тому числі фахівців природничо-математичних предметів, у післядипломній освіті країн. Для аналізу обрано низку нормативних документів, у яких мова йде про професійне вдосконалення вчителів. Шляхом зіставлення виокремлено спільні та відмітні риси нормативно-правового забезпечення підвищення кваліфікації фахівців у післядипломний період. Усі добрані документи систематизовано у категорії закони про організацію підвищення кваліфікації вчителів, створення і функціонування закладів професійного вдосконалення вчителів, фінансування процесу професійного розвитку і підвищення кваліфікації вчителів.

Ключові слова: нормативно-правове забезпечення; порівняльний аналіз; Україна; Республіка Польща; підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів.

Вступ. Сьогодні системи підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України і Республіки Польща перебувають на етапі впровадження нової моделі професійного вдосконалення фахівців та ефективної підтримки закладів середньої освіти. Проте Республіка Польща, як член Європейського Союзу, має певні переваги в освітніх перетвореннях щодо досліджуваних напрямів, і також у їх системному врегулюванні на законодавчому рівні, що зумовлює необхідність урахування позитивних елементів польського досвіду у вітчизняній освітній політиці з питань професійного розвитку і підвищення кваліфікації вчителів, розробці відповідного нормативно-правового забезпечення.

Короткий огляд публікацій із даної теми. У контексті нашого дослідження, увагу привертають праці вітчизняних науковців, в яких представлено аналіз питань законодавчого урегулювання професійного вдосконалення українських учителів (В. Бирко, О. Дубасенюк, Н. Ничкало, В. Олійник, О. Отич, Н. Протасової) та польських фахівців (А. Василюк, Ю. Гришук, Н. Клясен, Т. Кристопчук). Зокрема, науковцями розглядалися теоретичні основи функціонування системи підвищення кваліфікації вчителів України (А. Зубко, В. Киркалов, Ю. Кулюткін, М. Кухарев, В. Маслов, В. Онушкіна, О. Тонконога, Т. Шамова), розвитку педагогічної освіти у Республіці Польща (Ю. Гришук, А. Василюк), в країнах Європейського союзу, у тому числі Польщі (Т. Кристопчук). Разом з тим, при дослідженні професійного розвитку, учені переважно аналізують систему післядипломної педагогічної освіти, залишаючи поза увагою її важливу складову – систему підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів, відтак, і її нормативно-правове забезпечення.

Мета: вивчити досвід Республіки Польща у питаннях нормативно-правового забезпечення підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті з метою використання його при розробці комплексу вітчизняного нормативно-правового забезпечення.

Матеріали та методи. Основою для змін у питаннях нормативно-правового забезпечення процесу підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України і Республіки Польща є міжнародні положення і документи (висновки Міжнародної конференції з питань освіти (Женева, 1996)), за якими освіта визначається як предмет впливу глобалізаційних процесів. Вона повинна відігравати особливу роль у запобіганні негативних наслідків та посиленню тих елементів, що призводять до прогресу у суспільстві. Серед проблем, які постають перед учителями на початку 21 століття є вирішення суперечностей між місцевим і глобальним, сучасністю й традиціями, прогресивною конкуренцією та турботою про гарантування можливостей, технічним прогресом й здатністю його опанувати [8].

Усвідомлення урядами України й Польщі наявного взаємозв'язку рівня добробуту і процвітання країн від підвищення кваліфікації освітян, зростання їх професійного та особистісного розвитку знайшло свій відбиток у відповідному нормативно-правовому забезпеченні, що регулює різні аспекти професійного вдосконалення вчителів, зокрема фахівців природничо-математичних предметів, у післядипломний період. У нормативно-правових документах актуалізується необхідність пошуку способів підвищення рівня професійних знань, умінь, ціннісних установок та інших характеристик сучасного вчителя природничо-математичних предметів, підтримка та стимулювання окремих параметрів його професійної діяльності засобами післядипломної освіти [1, с.7].

Головною правовою основою для здійснення підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті країн слугують основні закони держав Конституція України (1996) і Конституція Республіки Польща (1997). Зокрема, ними забезпечується принцип вільного розвитку особистості, який триває протягом усього життя людини та ніколи не припиняється (Стаття 23 Конституції України) та загальний і рівний доступ громадян до освіти (Стаття 70 Конституція

Республіки Польща).

Групою документів про людські ресурси в обох країнах законодавчо регулюються ті ж самі питання політики людських ресурсів, забезпечення фахівців необхідними знаннями й навичками. Позиції українського і польського урядів у цьому питанні сходяться і базуються на розумінні людського капіталу як потенціалу індивідуумів (складається зі знань, навичок та здоров'я, які люди накопичують у своєму житті та реалізують на користь іншим людям і суспільству), що є найбільш важливою довгостроковою інвестицією будь-якої держави. Постанова Верховної Ради України «Про проведення парламентських слухань на тему: «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки» [5] свідчить про те, що урядом країни все більше уваги надається актуальним і важливим питанням збереження та розвитку людського капіталу як стратегічного ресурсу та основного фактору економічного зростання, який би забезпечив збалансований розвиток України, економічний прорив та довгострокові конкурентні переваги. Документом визнається, що однієї з основних проблем у сфері повної загальної середньої освіти є суттєве зменшення кількості вчителів природничо-математичного профілю та зниження якості їх підготовки.

У Республіці Польща на законодавчому рівні діє Операційна програма «Людський капітал» [6], перший етап реалізації якої 2007-2013 рр. (Завдання 9.4 – Високо кваліфіковані кадри системи освіти), що проводився за фінансовою підтримкою Європейського соціального фонду (ESF), був спрямований на зростання рівня компетенції вчителів, пристосування до західноєвропейських стандартів та формування висококваліфікованого персоналу системи освіти. Відповідно документу професійне вдосконалення вчителів відноситься до національних пріоритетів Республіки Польща, а його форми – освіта фахівців у післядипломний період, проходження кваліфікаційних курсів, курсів вдосконалення фахівців розглядаються найбільш сприятливими для виконання вимог щодо рівня кваліфікації вчителів, який повинен відповідати стратегічним напрямам регіонального розвитку, змінам в освіті, запитам на нові кваліфікації та зміни демографічної ситуації в системі освіти [4].

Зауважимо, що група законів про професійне вдосконалення вчителів в обох країнах суголосна, оскільки законодавчо регулює ті ж самі питання післядипломної педагогічної освіти, її вагомості складової – системи підвищення кваліфікації вчителів, зокрема фахівців природничо-математичних предметів. Виокремлена категорія законів про організацію підвищення кваліфікації й вдосконалення вчителів є найбільш репрезентативною як в Україні, так і в Польщі. Саме вони вважаються засадничими в післядипломній педагогічній освіті країн, адже визначають пріоритетні напрями політики держав з досліджуваної проблеми. Більш того, ця категорія законів є надзвичайно гнучкою і постійно оновлюється. У закони регулярно вносяться зміни, поправки, що зумовлено новими вимогами часу і це характерно для обох країн. Причини нововведень спільні для України й Польщі – це зростаючий запит ринку щодо кваліфікованих фахівців,

які здатні навчатися впродовж життя та неперервно професійно і особистісно розвиватися.

Закон України «Про освіту» (2017) (Стаття 59) розкриває форми та види професійного розвитку і підвищення кваліфікації педагогічних працівників, наголошує на сприянні цим процесам закладами освіти, в яких вони працюють, забезпечує права фахівців щодо підвищення кваліфікації в закладах освіти з відповідною ліцензією або чинною акредитованою освітньою програмою. У Законі міститься чимало новацій, які раніше не використовувалися в українському законодавстві, зокрема щодо можливості вчителю самостійно обирати вид, форму та суб'єкта підвищення кваліфікації, проходити добровільну сертифікацію стосовно рівня професійних компетентностей (включно з педагогіки, психології, сучасних методів і технологій навчання), чим передбачається дія механізмів стимулювання професійного розвитку фахівців. Урядом України затверджено Постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21 серпня 2019 р. № 800 про Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників», відповідно якої вчителі мають підвищувати кваліфікацію щороку. Документом визначаються завдання, основні напрями, форми, види, особливості підвищення кваліфікації фахівців, механізми визнання результатів підвищення кваліфікації.

Закон Республіки Польща «Про освіту» (2016) (2017; пункт 59, зі змінами), у свою чергу закріплює принцип неперервного навчання для дорослих. Водночас, у Польщі діє свій правовий акт, що регулює професійне вдосконалення вчителів – «Карта вчителя» (1982; з подальшими змінами). Документ передбачає постійне підвищення кваліфікації вчителів і зобов'язує фахівців прагнути до повного розвитку особистості (Стаття 6: 3), вдосконалювати свої загальні та професійні знання, використовуючи права пріоритету на участь у всіх формах підвищення кваліфікації на найвищому рівні. Карта вчителя регламентує кваліфікаційні вимоги до претендентів на посаду вчителя (Розділ 3 статті 9.1). У статті 9а закріплені статус вчителів, кваліфікації та опис посад вчителів, а також розглянуто принципи професійного розвитку [7].

Закон України «Про освіту» (Стаття 59, п.4) фіксує обов'язковість проходження підвищення кваліфікації для вчителів, що є необхідною умовою атестації фахівців. Закон дозволяє окреслити ще одну категорію документів, які стосуються кваліфікаційних рівнів і атестації вчителів. Урегулювання державою цих питань відбувається на основі Положення про проходження вчителями атестації на підтвердження/підвищення кваліфікаційної категорії, отримання звання. На законодавчому рівні Постановою Кабінету Міністрів України від 23.12.2015 р. №1109 «Про затвердження переліку кваліфікаційних категорій і педагогічних звань працівників та порядку їх присвоєння» для вчителів створюються умови, що сприяють виникненню особистісної зацікавленості у підвищенні кваліфікації фахівців, стимулюванню інтересу до неперервного вдосконалення фахового рівня, запроваджено фахові «східці» – різних категорій «спеціа-

ліст», «спеціаліст другої категорії», «спеціаліст першої категорії», «спеціаліст вищої категорії», педагогічні звання «старший вчитель», «учитель-методист».

У польському законодавстві згідно з правовим актом «Карта вчителя», введено чотири ступені професійного розвитку вчителя: вчитель стажист, контрактний вчитель, штатний вчитель, заслужений вчитель. Заслужений вчитель може отримати диплом почесного професора освіти [7]. Документами, що доповнюють цю категорію нормативно-правового забезпечення системи підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті Польщі є Розпорядження Міністерства Національної освіти від 3 серпня 2000 року щодо отримання ступенів професійного зростання вчителів, Закон «Про зміну статусу вчителя» (2004), а також про зміни до деяких інших законів – Розпорядження Міністерства освіти і спорту від 1 грудня 2004 р. щодо сприяння отриманню вчителями ступенів. Завдання, пов'язані з вимогами до рівня професійної підготовки вчителів, містяться також в праці Комітету прогнозів «Польща в XXI столітті» [2].

Законодавчі бази, що регламентують професійне вдосконалення вчителів України й Республіки Польща включають рамкові закони: Закон України «Про вищу освіту» (2014) і Закон Республіки Польща «Про вищу освіту» (2005). Закон України «Про вищу освіту» (2014) містить важливі положення щодо форм навчання (очна, заочна (дистанційна)) і їх поєднання (Стаття 49), форм організації освітнього процесу (навчальні заняття, самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи) та видів навчальних занять (лекція, практичне, семінарське, індивідуальне заняття, консультація), можливості закладів вищої освіти самостійно встановлювати інші форми освітнього процесу та види навчальних занять (Стаття 50). Закон окреслює обов'язки науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників (Стаття 58), визначає поняття «післядипломна освіта», «підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників» (Стаття 60), а також впорядковує питання щодо їх реалізації. Зауважимо, що Закон Республіки Польща «Про вищу освіту» (2005) чітко визначає право закладів вищої освіти (університетів) на проведення післядипломної освіти, навчальних курсів та додаткового навчання, видачу дипломів про закінчення навчання, що підтверджує здобуття професійного звання та сертифікатів про закінчення післядипломного навчання та курсів вдосконалення.

Наступна група документів віднесена до правових актів, що регулюють діяльність інституцій, які входять до системи підвищення кваліфікації вчителів, у тому числі фахівців природничо-математичних предметів, у післядипломній освіті України і Республіки Польща. Так, у своїй діяльності заклади післядипломної педагогічної освіти, які представляють інститути післядипломної педагогічної освіти/академії неперервного навчання комунальної форми власності, що знаходяться в кожному регіоні країни, а також структурні підрозділи післядипломної освіти закладів вищої освіти державної форми власності дотримуються вимог Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійно-

технічну освіту», «Про мови в Україні» та інших законодавчих актів України. Зокрема, головним завданням Закону «Про професійний розвиток працівників» є визначення правових, організаційних та методичних засад регулювання системи професійного розвитку працівників. Законом визначено мету, принципи та основні напрями державної політики у сфері професійного розвитку працівників, повноваження й основні напрями діяльності роботодавців із зазначених питань. Закон Республіки Польща «Про освіту» (2016) визначає поняття «заклад вдосконалення вчителів» (Стаття 183, п. 1), містить положення щодо створення закладів вдосконалення вчителів державних на рівні країни – Міністром освіти і виховання (Стаття 8, п. 5), на регіональному рівні – органами самоврядування воєводств (Стаття 8, п. 22), повітів і гмінів за їх ініціативою, і також педагогічних бібліотек недержавних – юридичними та фізичними особами, які не є органами територіальними самоврядування (Стаття 183, п. 5), визначає діяльність вчителів, на яких покладені завдання методичних радників (Стаття 183, п.4).

У польському законодавстві, як і в українському не існує єдиного закону, який би комплексно регулював повністю систему освіти та навчання дорослих. Щодо цього питання, то відповідні положення знаходяться ще у Законі «Про систему освіти» (1991). Закон Республіки Польща «Про систему освіти» (1991) регулює широке коло питань щодо організації вдосконалення вчителів у післядипломній освіті, у тому числі фахівців природничо-математичних предметів, саме як системи інститутів, що включає заклади вдосконалення вчителів, психологічно-педагогічні консультації, педагогічні бібліотеки. До документів, що регулюють їх діяльність відносяться Постанова Міністерства національної освіти від 19 листопада 200 року «Про заклади вдосконалення вчителів», Постанова Міністерства національної освіти від 1 лютого 2013 року «Про детальні правила діяльності публічних психолого-педагогічних консультацій, у тому числі публічних спеціалізованих консультацій», Постанова Міністерства національної освіти від 28 лютого 2013 року «Про детальні правила діяльності публічних педагогічних бібліотек». Вони визначають, як функціонують підрозділи, що беруть участь у роботі школи та вчителів і як відбувається їх фінансування. Також, важливими документами для функціонування закладів вдосконалення вчителів Польщі є Постанова Міністерства національної освіти від 29 вересня 2016 року про заклади вдосконалення вчителів і Постанова Міністерства національної освіти від 17 червня 2014 року про внесення змін до Положення про акредитацію центрів підготовки вчителів.

Важливим питанням підвищення кваліфікації вчителів є належне фінансування з боку держави, що отримують фахівці. В законодавстві обох країн є певні положення, які регулюють цей процес. Закон України «Про освіту» (Стаття 59, п. 5) визначає порядок фінансування підвищення кваліфікації вчителів, зокрема, надання коштів на загальну кількість годин, що відводиться на підвищення кваліфікації вчителів, яке здійснюється за кошти відповідних бюджетів, і відбувається за рішенням педагогічної ради закладу освіти, в якому працює вчитель, або може фінансуватися

засновником закладу освіти або іншими фізичними та юридичними особами. Також, внесені зміни до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на забезпечення якісної, сучасної та доступної загальної середньої освіти «Нова українська школа», затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 4 квітня 2018 р. № 237.

У Польщі фінансування професійного вдосконалення вчителів регулюється декількома документами. Карта вчителя (Стаття 70 а, п. 1) забезпечує фінансування педагогічної освіти та постійне професійне вдосконалення вчителів коштами держави. У бюджетах шкільних керівних органів, виділяються ресурси на дофінансування професійного вдосконалення вчителів із врахуванням методичного консалтингу в розмірі 1% від запланованих щорічних асигнувань, що виділяються на зарплату вчителів [7]. Одночасно визначають, як функціонують інституції, що беруть участь у вдосконаленні польських учителів і як відбувається їх фінансування Закон «Про доходи органів місцевого самоврядування» (2003, зі змінами) та Розпорядження Міністерства Національної освіти і спорту Польщі від 23 березня 2002 року «Про порядок виділення коштів на підтримку вдосконалення вчителів між бюджетами окремих воєводств та тими формами професійного вдосконалення, що дофінансовуються з ресурсів, які виділяються в бюджетах керівних органів школи, воєводств, міністерства, яке відповідає за освіту і виховання, а також детальні критерії та процедури надання цих коштів».

Закон Республіки Польща «Про освіту» (2016) також входить до виділеної групи правових актів, що регулюють фінансування вдосконалення польських учителів. Закон визначає спосіб функціонування та фінансування закладів вдосконалення вчителів, психологічно-педагогічних консультацій, педагогічних бібліотек, обсяг і спосіб витрачання коштів [9, с. 12]. Документ наголошує на тому, що створення та утримання державних закладів удосконалення вчителів регіонального або позарегіонального значення знаходяться в межах завдань самоврядування воєводств. Повіт і гміна (громада) можуть створювати і управляти в межах своїх власних потреб державними закладами вдосконалення вчителів і педагогічні бібліотеки. Це свідчить про те, що одним із пріоритетів у реформуванні педагогічної освіти країни, у тому числі системи вдосконалення вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті Польщі, є «консолідація організаційних структур у сфері підвищення кваліфікації та реалізації національних систем післядипломної освіти, підвищення якості фахового удосконалення та підготовки вчителів; стимулювання педагогічної майстерності, зосере-

дження уваги на спільних діях у сфері підвищення кваліфікації вчителів» [3].

Результати та їх обговорення. Проведений аналіз арсеналу юридичних засобів, котрі стосуються процесу підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів, окремо для України й Республіки Польща показує, що система нормативно-правових документів обох країн із досліджуваної проблеми різнопланова і розгалужена, також, присутній факт наскрізного врегулювання певних питань в декількох документах. Разом із тим, одночасне вивчення законів дозволяє систематизувати нормативно-правові документи за такими категоріями: закони про організацію підвищення кваліфікації вчителів, створення і функціонування закладів професійного вдосконалення вчителів, фінансування процесу професійного розвитку і підвищення кваліфікації вчителів.

За своєю сутністю організація і фінансування підвищення кваліфікації вчителів, у тому числі природничо-математичних предметів, у післядипломній освіті України і Республіки Польща спрямовані на те, щоб фахівці набували можливість продовжити своє навчання і розвиток у післядипломний період та зобов'язати освітній заклад, де вони працюють у своєчасному і якісному вдосконаленні своїх працівників. Варто зазначити, що, значний вплив на розробку основних нормативно-правових актів, які мають значення для розвитку систем підвищення кваліфікації вчителів природничо-математичних предметів у післядипломній освіті України та Республіки Польща, мають міжнародні документи попри їх рекомендаційний характер.

Висновок. Таким чином, зіставивши нормативно-правові бази України й Республіки Польща з питань підвищення кваліфікації вчителів, у тому числі фахівців природничо-математичних предметів, у післядипломній освіті країн, доходимо висновку, що в обох країнах ці бази цілісні та системні. Аналіз показав наявність значної кількості спільних рис нормативно-правового забезпечення, що пояснюється, передусім, схожістю проблем суспільного характеру та спільними тенденціями розвитку систем професійного вдосконалення фахівців України та Польщі. Наявність відмінностей в документах, що регулюють цей процес, викликають закономірний інтерес науковців і спонукають до подальшого дослідження. Розгляд особливостей та узагальнення результатів аналізу нормативно-правових документів з питань підвищення кваліфікації вчителів Польщі сприятиме розробці вітчизняного нормативно-правового забезпечення системи підвищення кваліфікації вчителів, зокрема фахівців природничо-математичних предметів у післядипломний період.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бирка В.Ф. Система професійного розвитку вчителів природничо-математичних дисциплін: дис. ... д-ра. пед. наук. Запоріжжя, 2016, 438 с.
2. Гришук Ю.В. Розвиток педагогічної освіти у Республіці Польщі: теоретичний аспект. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 1 (9). С. 61–74.
3. Клясен Н.Л. Післядипломна педагогічна освіта: зарубіжний досвід та сучасна практика. *Нова педагогічна думка*. 2014. № 2. С. 187–190.
4. Кристошук Т.Є. Педагогічна освіта в Республіці Польща: структура та зміст. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Вип. 3–4. 2013. С. 127–134.
5. Про проведення парламентських слухань на тему: «Збалансований розвиток людського капіталу в Україні: завдання освіти і науки»: Постанова Верховної Ради України від 05.02.2019. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 22 лют. 2019. № 8. С.47.
6. Kapitał Ludzki Narodowa Strategia spójności. Program

Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013 pp.
URL: <https://www.efs.2007-2013.gov.pl/Strony/default.aspx>
(дата звернення: 10.02.2020).

7. Karta nauczyciela po zmianach z 6 grudnia 2007 r. Poznań: Oficyna Ekonomiczna Wydawnictwa. 2008. 52 s.
8. Kędzierska B., Potyrała K. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli w globalizującym się społeczeństwie. Polskie

szkolnictwo wyższe – stan i perspektywy. *Rocznik Lubuski*. tom 41. część 2. 2015, P. 117–130.

9. Nauczyciel w szkole uczącej się. Informacje o nowym systemie wspomaganie pracy szkół. Informacje o nowym systemie wspomaganie. Warszawa: Ośrodek Rozwoju Edukacji. 2015. 76 s.

REFERENCES

1. Byrka, V.F. (2016). The system of professional development of teachers of natural and mathematical disciplines: diss. ... dr. pedagog. sciences. Zaporizhia. 438 p.
2. Grishchuk, Yu.V. (2015). Development of Teacher Education in the Republic of Poland: Theoretical Aspect. *Educational discourse*. № 1 (9), 61–74.
3. Klasen, N.L. (2014). In-service Teacher Training: Foreign Experience and Current Practice. *New pedagogical thought*. № 2, 187–190.
4. Kristopchuk, T.E. (2013). Teacher Education in the Republic of Poland: Structure and Content. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. № 3–4, 127–134.
5. On holding parliamentary hearings on the topic: “Balanced development of human capital in Ukraine: the task of education and science”: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine dated February 5, 2019. (2019). *Verkhovna Rada (BBR) information*. № 8, 47.
6. Human Capital. National Cohesion Strategy. Operational Program Human Capital 2007-2013 pp. (2020, February 10). *Portal Funduszy Europejskich*. Retrieved from: <https://www.efs.2007-2013.gov.pl/Strony/default.aspx>.
7. Karta nauczyciela po zmianach z 6 grudnia 2007 r (2008), Poznań, Oficyna Ekonomiczna Wydawnictwa, 52 s.
8. Kędzierska, B., Potyrała, K. (2015). Teacher training and improvement in a globalizing society. Polish higher education – status and perspectives. *Lubuski Yearbook*. Volume 41. Part 2, 117–130.
9. A teacher at a learning school. Inform about the new system supporting school work. Warsaw: Education Development Center. 2015. 76 p.

Comparative analysis of normative-legal provision of advanced training of teachers of natural and mathematical subjects in postgraduate education of Ukraine and the Republic of Poland

N. V. Yevtushenko

Abstract. The article presents the results of a comparative analysis of the legal and regulatory support of Ukraine and the Republic of Poland, which regulates the issues of teacher training, including of specialists in natural and mathematical subjects, in postgraduate education of the countries. For the analysis there have been selected a number of normative documents, which refer to the professional development of teachers. By comparison, the common and distinctive features of the regulatory and legal provision of professional development of specialists in the postgraduate period are highlighted. All received documents are classified into the following categories: laws on the organization of teacher training, the establishment and operation of institutions for the professional development of teachers, financing the process of professional development and teacher training.

Keywords: regulatory legal support; comparative analysis; Ukraine; the Republic of Poland; advanced training of teachers of natural and mathematical subjects, естественно-математических предметов.